

Dönem : 1
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 360

Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan ile İstanbul Milletvekili Mahmut Rıza Bertan'ın, İnhisar beyiyelerinin üçte birlerinin harb mâlûllerine ve şehit, dul ve yetimlerine tahsis ve tevziine dair olan 1485 sayılı Kanununun 5755 sayılı Kanunla değiştirilen 4 ncü maddesinin tadili hakkında kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/79)

9 . 1 . 1962

Yüksek Başkanlığa

1485 sayılı Kanununun 5755 sayılı Kanunla değiştirilen 4 ncü maddesinin tadili hakkındaki kanun teklifimizi gerekçesiyle birlikte sunuyoruz.

Gerekli işlemin yapılmasına müsaadelerini rica ederiz.

Mardin
M. Ali Arıkan

İstanbul
M. R. Bertan

GEREKÇE

143 ve 551 sayılı kanunlar tedvin edilirken, vâzı kanun, harb ve vazife mâlûllerini birlikte mü-talâa etmiş ve nesredilen mezkûr her iki kanun hükmü ile, terfihleri cihetine gidilmiştir. Sonradan, Birinci Dünya Harbi ile İstiklâl Savaşında mâlûl kalanların, hayat seviyelerini yükseltmek gayesiyle, bunlara inhisar bâyiliği verilmesi düşünülmüş ve bu hususu temin için 166 ve 419 sayılı kanunlar nesredilmiştir.

Ancak, inhisar maddeleri satışının devamlı artışı muvacehesinde, aynı derecede yardıma muhtaç görülen şehit, dul ve yetimlerinin durumları nazarı itibara alınarak, inhisar beyiyelerinden sağlanan gelirden, bunların da faydalanmaları maksadiyle «1485 sayılı İnhisar beyiyeleri üçte birlerinin harb mâlûllerine ve şehit yetimlerine tahsis ve tevziine dair» olan Kanunla beyiye üçte birlerinden sağlanan kârların yarısı, harb mâlûllerine, diğer yarısı da şehit, dul ve yetimlerine, 551 sayılı Kanunla tesbit edilen terfih zamları nisbetinde dağılması esası kabul edilmiştir.

551, 1485 ve 1890 sayılı kanunlarda geçen (harb mâlûlü) tâbirinin açıklanması maksadiyle 12 Haziran 1933 tarihinde T. B. M. Meclisince yapılan 191 sayılı Tefsir Kararında (Harbi intaceden umumi veya kısmi seferberliğe veya seferberliği icabeden dahilî tedibata iştirak eyliyen subaylarla, askerî memurlardan ve efrattan 551 sayılı Kanunda mevcut 6 dereceden birisine girecek surette mâlûl olanlara harb mâlûlü denir) demek suretiyle, harb mâlûllerini, vazife mâlûllerinden ayırmış ve mevzuubahis zammı, munhasıran harb mâlûllerine tahsis etmiştir.

Bilâhara, 1683 sayılı Kanununun 45 nci maddesindeki (şehit) tâbirinin (harbde veya eşkıya müsademesinde şehiden vefat edenler) in kasedildiğine dair olan Büyük Millet Meclisinin 927 sayılı Kararıyla de, muharebe veya müsademelerde yaralanıp sonradan vefat edenlerle, kendi sunutaksiri olmadan ölenler, şehit sayılmamış ve bunların dul ve yetimlerine de mezkûr ikramiyenin şümü-lü dışında bırakılmıştır.

Halbuki, bütün ikramiyesinden elde edilen kârın büyük nisbette artmasına mukabil, yukarıda zikredilen kanunlarla bu kâra müstahak görülen harb mâlûlleriyle, şehit, dul ve yetimlerinin sayısı da o nisbette azalmakta ve bunlara tevzi edilen ikramiye miktarı da gittikçe büyümektedir.

Meselâ almakta oldukları ikramiye miktarını yıllara göre değerlendirdiğimiz takdirde artış nisbetini iyi görmüş oluruz.

	S e n e l e r		
	1928	1950	1959
Harb mâlûlü subay	1 047	799	528
Harb mâlûlü er	12 934	8 243	5 657
Şehit yetimi	120 000	15 657	10 992

Harb mâlûlü ve şehit dul ve yetimlerine her sene ödenen beyiye varidatı :

	S e n e l e r									
	1950		1952		1955		1958		1959	
	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
1 nci dereceden mâlûl subay	1 017	50	1 146	50	1 870	50	5 745		7 972	90
6 nci dereceden mâlûl subay	407	00	458	60	748	20	2 295		3 189	16
1 nci dereceden mâlûl er	508	75	573	25	935	25	2 872	50	3 986	45
6 nci dereceden mâlûl er	101	75	114	65	187	50	574	50	797	29
Şehit yetimi	140	01	164	31	262	67	851	85	1 063	89

1950 yılında 4 412 270 lira olarak tevzi edilen bütün ikramiyesi miktarının 1959 da 23 681 510 liraya çıktığı da yapılan hesaplarla sabittir.

Vefat eden harb mâlûlünün maaşa müstahak yetimlerine, beş senelik ikramiye tutarı bir defaya mahsus olarak verilmekte olduğuna göre 1959 yılı için böyle bir muamele yapmak icabetse birinci dereceden bir mâlûl yetimine takriben 40 000 lira ödemek gerekmektedir.

Önümüzdeki senelerde, bu nisbetsiz artışın daha da büyüyeceği ve mezkûr kanunlarla güdülen gayeyi aşacağı bir vakiydir.

Harb mâlûlleriyle şehit yetimlerine her sene yapılmakta olan bu yardıma mukabil, 566 adet askerî vazife mâlûlü subay, assubay ile 2 205 vazife mâlûlü er ve 4 000 kadar dul ve yetim, yardıma muhtaç bir vaziyette, büyük milletimizin yakın alâkasını beklemektedir.

Her iki katagori mensubinin geçim durumları nazarı itibara alınarak bütün ikramiyesinin vazife mâlûlleriyle dul ve yetimlerine de (bir nisbet dâhilinde) teşmili uygun mütalâa edilmiş ve sosyal adaletin sağlanması maksadiyle bu kanun teklifimi hazırlamış bulunmaktayım.

Arz ve izahına çalıştığım mucip sebepler muvacehesinde teklifimin kabulünü rica ederim.

MARDİN MİLLETVEKİLİ MEHMET ALİ ARIKAN İLE İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
MAHMUT RIZA BERTAN'IN TEKLİFİ

Inhisar beyiyelerinin üçte birlerinin harb mâlûllerine ve şehit, dul ve yetimlerine tahsis ve tevziine dair olan 1485 sayılı Kanununun 5755 sayılı Kanunla değiştirilen 4 ncü maddesinin tadili hakkında Kanun

MADDE 1. — 1485 sayılı Kanunun 5755 sayılı Kanunla tâdil edilen 4 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 4. — Her sene beyiye üçte birleri (tütün ikramiyesi) tutarının yarısı 1950 yılına kadar beyiyelerin tevziinde tatbik edilen esaslara göre harb mâlûlleriyle askerî vazife mâlûllerine diğer yarısı da şehit, dul ve yetimlerine tevzi edilir.

Şehitlerin kanunen dul ve yetimleri aylığına hak kazananları bu kanun gereğince şehit, dul ve yetimleri ve askerî vazife yüzünden ölenlerin kanunen dul ve yetim aylığına hak kazananları askerî vazife yüzünden ölenlerin dul ve yetimleri sayılır. Harb ve askerî vazife mâlûlleriyle şehitlerin ve askerî vazife yüzünden ölenlerin dul ve yetimleri aylığına müstehak durumlarını muhafaza ettikleri müddetçe tütün ikramiyesinden istifade ederler.

Her sene toplanan paralar o senenin son günü mevcudolanlara aittir.

Ve dağıtımı hayat kaydıdır.

Namlarına tahakkuk ettirilmiş olan tütün ikramiyesini almak üzere beş yıl içinde müracaat edenlerin birikmiş istihkakları (Müstehak durumlarını muhafaza ettikleri tesbit edilmek şartıyla) toptan ödenir, bu müddet zarfında müracaat etmeyenler ve yıllık yoklamalarını yaptırmıyanlar mevcuttan düşürülür. Ve istihkakları zamanaşımına tâbi olur, beş yılın hitamından sonra müracaat edenler, vefat eden harb mâlûlleriyle askerî vazife mâlûllerinin son senede hisselerine isabet eden miktarın beş misli müteakit senedeki tütün ikramiyesinin mâlûllere ait kısmından mahsup edilmek ve bir defalık olmak üzere 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 67 nci maddesinde gösterilen maaşa müstehak dul ve yetimlerine ikramiye olarak verilir.

MADDE 2. — Bu kanun yayım tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Millî Savunma Bakanı yürütür.

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi
Geçici Komisyonu
Esas No: 2/79
Karar No: 4

19 . 10 . 1962

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Genel Kurulun 40 ncı Birleşiminde kurulan Geçici Komisyonumuza muhavvel, Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan ile İstanbul Milletvekili Mahmut Rıza Bertan'ın İnhisar beyiyelerinin üçte birlerinin harb mâlûllerine ve şehit dul ve yetimlerine tahsis ve tevziine dair olan 1485 sayılı Kanunun 5755 sayılı Kanunla değiştirilen 4 ncü maddesinin tadili hakkında kanun teklifi ilgili Bakanlıklar temsilcilerinin de iştirakleri ile tetkik ve müzakere edildi.

Şehit dul ve yetimleri ile harb mâlûllerine Devlet bütçesinden yapılan yardımlar kâfi ve daha çoğuna da imkân görülemediğinden bunlara, müstahak oldukları daha üstün bir hayat seviyesine ulaştırmak maksadı ile 1337 senesinde 166 ve 1929 senesinde de 1485 sayılı kanunlarla İnhisar maddelerinden alınan beyyiye üçte birleri tahsis edilmiştir.

1485 sayılı Kanunla tanınan beyyiye hakkı harb mâlûlleri ve şehit dul ve yetimleri için bir vakıf karakteri arz ve hakkı müktesep teşkil ettiği cihetle, vazife mâlûlleri ile vazifede ölenlerin dul ve yetimlerine de teşmili Komisyonumuzca uygun görülmiyerek mezkûr kanun teklifinin red-dine ve Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmasına karar verilmiştir.

Geçici Komisyon Başkanı
Ordu
Ferda Güley

Sözcü
Amasya
İsmail Sarıgöz

Kâtip
Ağrı
Nevzat Güngör

Adana
Yusuf Aktimur

Adıyaman
Mehmet Özbay

Balıkesir
Fenni İslimyeli

Erzurum
Gıyasettin Karaca

Hatay
Söz hakkım saklıdır
Şekip İnal

Konya
İrfan Baran

Niğde
Asım Eren

Sakarya
Nuri Bayar